HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עד שיאמר לוה פרעתי ולא פרעתי רבא אמר דכולי עלמא מודה בשטר שכתבו שצריך לקיימו והכא בכותבין שובר קמיפלגי תנא קמא סבר כותבין שובר [א]ורבי יהודה סבר אין כותבין שובר רב אשי אמר מפני שצריך להראותו לבעל חוב שני דאמר ליה חזי גברא דפרע אנא: עור כדי לעשות כו': בעא מיניה רבא מרב נחמן המוציא עור בכמה א"ל כדתנן עור כדי לעשות קמיע [[א]המעבדו בכמה א"ל לא שנא] לעבדו בכמה א"ל לא שנא ומנא תימרא כדתנן [ב]המלבן והמנפץ והצובע והטווה שיעורו כמלא רוחב הסיט כפול והאורג ב' חוטין שיעורו כמלא רוחב הסיט (כפול) אלמא כיון דלטוויה קאי שיעורא כטווי ה"נ כיון דלעבדו קאי שיעורו כמעובד ושלא לעבדו בכמה אמר ליה לא שנא ולא שני בין מעובד לשאינו מעובד איתיביה [ג]המוציא סמנין שרוין כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא ואילו בסמנין שאינן שרוין תנן[ד] קליפי אגוזים וקליפי רמונין סטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן [לפי] סבכה הא איתמר עלה [ה]אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לפי שאין אדם טורח לשרות סמנין לצבוע בהן דוגמא לאירא והרי זרעוני גינה דמקמי דזרעינהו תנן[ו] זרעוני גינה פחות מכגרוגרת רבי יהודה בן בתירא אומר חמשה ואילו בתר דזרעינהו תנן[ז] זבל וחול הדק כדי לזבל בו קלח של כרוב דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים כדי לזבל כרישא הא איתמר עלה [ח]אמר רב פפא הא דזריע הא דלא זריע לפי שאין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה והרי טיט דמקמי דליגבליה תניא [ט]מודים חכמים לרבי שמעון במוציא שופכין לרה"ר ששיעורן ברביעית והוינן [בה] שופכין למאי חזו וא"ר ירמיה לגבל בהן את הטיט ואילו בתר דגבליה תניא[י] טיט כדי לעשות בהן פי כור התם נמי כדאמרן לפי שאין אדם טורח (א) (בהן) לגבל את הטיט לעשות בו פי כור ת"ש[כ] דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא [ב]שלשה עורות הן מצה וחיפה ודיפתרא מצה כמשמעו דלא מליח ודלא קמיח ודלא עפיץ וכמה שיעורו תני רב שמואל בר רב יהודה כדי לצור בו משקולת קטנה וכמה אמר אביי ריבעא דריבעא דפומבדיתא חיפה דמליח ולא קמיח ולא עפיץ וכמה שיעורו כדתנן עור כדי לעשות קמיע דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ וכמה שיעורו כדי לכתוב עליו את הגט קתני מיהת כדי לצור בו משקולת קטנה ואמר אביי ריבעא דריבעא דפומבדיתא התם בבישולא והתנן[ל] הבגד שלשה על שלשה למדרס השק ד' על ד' העור ה' על ה' מפץ ו' על ו' בין למדרס בין למת ותאני עלה [ג]הבגד והשק והעור כשיעור לטומאה כך שיעור להוצאה ההוא [ד]בקורטובלא:

קלף

עד שיאמר פרעתי ולא פרעתי. כלומר עד שלא אמר פרעתי חייב משאמר פרעתי פטור דבטל ליה: **דכולי עלמא צריך לקיימו.** והכא בפרעו ולא פרעו ממש קאמר ובשטר מקויים ודכולי עלמא אסור להשהות שטר פרוע: **והכא בכותבין שובר קא מיפלגי.** יש גורסין ת"ק סבר אין כותבין שובר על שטר פרוע שאתה מצריכו לשמור שוברו מן העכברים אלא מחזיר לו ושורפו ואסור להשהותו ורבי יהודה סבר כותבין שובר ועל ידי שובר מותר להשהות שטר פרוע לצור ע"פ צלוחיתו ולא היא אלא דכיון דאסור להשהות שטר פרוע אפי' על ידי שובר נמי אסור להשהותו שמא יאבד השובר וזה חוזר וגובה בו ועוד לרבי יהודה אין כותבין שובר שמעינן ליה בבבא בתרא (דף קע:) דתנן מי שפרע מקצת חובו ר' יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב שובר. וה"ג ת"ק סבר כותבים שובר והכי קאמר משפרעו לוה והוציאו מלוה בשבת פטור שאינו צריך לו ואי אמרת כיון דראוי לצור ע"פ צלוחיתו הוא דבעי אהדורי ללוה לא משהי ליה שמא יבא לידי מלוה ויחזור ויתבענו ואי נמי לא מהדר ליה מלוה לא איכפת ליה ללוה דמלוה כתב ליה ללוה שובר עילויה. ורבי יהודה סבר אין כותבין שובר הלכך צריך הוא המלוה דבעי אהדורי (ב) ואי לא מהדר ליה חוזר ותובעו לו מה שפרעו דלא סגי ליה בשובר דצריך לשומרו מן העכברים: **רב אשי אמר.** פלוגתייהו כשהוציאו לוה הוא ומה הוא צריך לו דקאמר ודאי לא לצור דמשום סתימת פי צלוחית לא משהי ליה שמא יבא ליד המלוה אלא משהי ליה להראותו לשאר בעלי חובות ולהתהלל שהוא פורע חובותיו: **המוציא עור בכמה.** משום דבעי למיבעי מיניה הנך בעיי אחרנייתא בעא מיניה הא ואף על גב דמתני' היא: **לעבד.** עור העומד לעבדו ועדיין לא עבדו בכמה שיעור הוצאתו: **המלבן.** צמר: **סיט.** כדי הפרש אצבע מהאמה: **כפול.** שני סיטין: **אלמא.** כיון דמנפץ ומלבן לטוויה קאי שיעוריה כטוויה: **שלא לעבדו.** אינו עומד לעבד: **דוגמא.** כלומר מעט כעין שמראין לדוגמא לומר רוצה אתה בזה: **לאירא.** והוא כשיעור הצריך לאירא של גרדי לסתום פי קנה שפקעית הערב נתונה בו: **קליפי אגוזים.** קליפה לחה שעל קליפי האגוז: **סטים.** וישד"א: **פואה.** ורנצ"א: **פי סבכה.** קויפ"א נותנין בגד באמצעיתה והאי שיעורא נפיש: **שאין אדם טורח כו'.** ואם בא לשרותה שורה כדי פי סבכה אבל עור טורח אדם לעבד כדי קמיע ומעובד נמי פחות מכדי קמיע לא חשיב: **חמשה.** גרעינין: **ואילו בתר דזרעינהו תנן.** דקלח אחד חשוב: **כרישא.** קפלוט: **הא איתמר עלה.** לקמן בפרק רבי עקיבא מתרץ לה רב פפא הכי: **נימא.** גרעין: **מלה כמשמעו.** שאין לה שום תיקון: **קמיח.** משהין אותו בקמח ומים: **עפיץ.** מתקנין אותו בשחיקת עפצים כמו שעושין כאן בשחיקת קליפת ארז שקורין טנ"א: **וכמה שיעורו.** להוצאת שבת: **רבעא דרבעא דפומבדיתא.** רובע ליטרא של פומבדיתא. דרך הסוחרים לצור משקולת של עופרת כדי שלא תפחת לפי שהמתכת נשחקת תמיד ונפחת מאליו: **קמיע.** בציר שיעוריה מכדי לצור משקולת: **לכתוב גט.** ותנן (גיטין דף פה.) גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ושמו ושמה והעדים והזמן ושיעור זה קטן מכולן: **וקתני מיהת כו'.** אלמא שיעור דאין מעובד נפיש: **בבישולא.** לח כמו שהופשט קרי בשולא לשון בשול שהוא לח דאכתי לא חזי לעיבוד אבל יבש חזי לעיבוד וכיון דחזי לעיבוד הוי כמעובד: **שלשה על שלשה.** לטומאת מדרס. אבל למגע שלש על שלש והן אצבעות: **כך שיעור להוצאת שבת.** אלמא שאין מעובד חמשה טפחים בעינן ומתניתין מוקי במעובד: **בקורטבלא.** מבשלו ברותחין ומתקשה ליסב עליו ולכסות דלובקאות שקורין פושדטויי"ל ומטות ולעשותו שולחן:

דוכסוסטוס

ת"ק סבר כותבין שובר. ומיירי שכבר יש לו שובר ולכך מפרע פטור דאין זקוק להחזיר השטר ומתוך פירוש הקונטרס משמע שעדיין לא נכתב השובר וקשה דהרי צריך להחזירו ללוה שלא יצטרך[א] לכתוב שובר: **חזי דגברא דפרע אנא.** כרב אשי תניא בתוספתא דמכילתין[מ] ר' יהודה אומר אף המוציא שטר פרוע כל שהוא חייב מפני שמשמרו[ב] לבעל חוב ולשאר אמוראי קשה לרשב"א: **אלמא** כיון דלטוויה קאי. הוה ליה למינקט כיון דלאריגה קאי (ג) שהוא רחוק יותר אלא שמא לאו כולהו קיימי לאריגה: **כדי לכתוב עליו את הגט.** סבירא ליה כרבי אליעזר דאמר עדי מסירה כרתי דלר' מאיר אין כותבין על הדפתרא דתנן בגטין (דף כא:) אין כותבין על נייר מחוק ועל הדפתרא וחכמים מכשירין ואמר בגמ' מאן חכמים ר' אליעזר ובחנם פי' בקונטרס דשיעור גט קטן מכולן דהא אשכחן דקלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין[ג] ונייר דגרע טפי שיעורו לכתוב עליו קשר מוכסין וטעמא דקלף[ד] שהוא חשוב אין מצניעין אותו לקשר מוכסין וכן יש לפרש כאן[ה]: **וקתני מיהא כדי לצור ואמר אביי.** קשה לר"י דלא הוה ליה לאתויי מילתא דאביי הכא:

קלף

מסורת הש"ס

א) [ב"ב קע:], ב) לקמן קה:, ג) לקמן פ., ד) לקמן פט:, ה) [לקמן פ.], ו) שם, ז) לקמן פ:, ח) [לקמן פ.], ט) לעיל עח., י) שם לקמן פ:, כ) גיטין כב. ע"ש, ל) לעיל עו. ע"ש סוכה יז: כלים פכ"ז מ"ב, מ) [פ"ט],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אדם טורח לגבל כצ"ל ותיבת בהן נמחק: (ב) רש"י ד"ה והכא בכותבין שובר וכו' דבעי אהדורי דאי לא מהדר ליה חוזר ותובעו לוה מה שפרעו: (ג) תום' ד"ה אלמא וכו' דלאריגה קאי. נ"ב נ"ל דהסתם היו גורסים והאורג וכו' רוחב הסיט כפול:

גליון הש"ס

גמ' כדי לצור בו משקולת קטנה. עיין בב"ב פט ע"א תוס' ד"ה ולא בגל:

מוסף רש"י

כמלא רוחב הסיט כפול. סיט הוא הפסק שבין אצבע לאמה, כמו שאדם יכול להרחיבו ואם טווה וליבן וניפץ וצבע, שהן כולן אבות מלאכות, חוט אחד ארוך כשיעור הזה חייב (לקמן קה:). **והאורג שני חוטין שיעורו.** ברוחב הבגד, **כמלא רוחב הסיט.** שאע"פ שלא ארגו על פני כל רוחב הבגד חייב (שם). **דוגמא לאירא.** מעט צמר שהוא כמין דוגמא שמראה הצבע לבעה"ב כזה תחפוץ או כזה, והוא כדי ליתן באירא של קנה של גרדי ושיעוריה מועט (לקמן צ.). **בגד קטן של סבכה.** ברדס הסבכה שעשאה בקליעה נותן מעט בגד (לקמן פט:). **זרעוני גינה פחות מכגרוגרת.** דאע"ג דכל האוכלין שיעורן כגרוגרת הני כיון לזריעה קיימי בפחות מכגרוגרת נמי מיחייב (לקמן צ.). **כדי לזבל.** אלמא זרע הבא מגרעין אחד חשוב (לקמן צ:). **כרישא.** קפלוט, ושיעוריה זוטר משל כרוב (לקמן פ:). **הא דזריע.** מאחר שהן זרועין חשיב כל אחד ואחד ואדם טורח לזבל אחד מהם, אבל דלא זריע אין אדם טורח לזרוע גרגיר אחד (שם צ:). **לעשות בהן פי כור.** נקב שנותנין בו המפוח, ושיעורו זוטא הוא, ומרביעית חזי לגבל טובא, וכיון דהוצאת טיט חשיבא בכדי פי כור, בעינן נמי לשיעוריה בהנך מיא דעבדי לטיט כדי גיבול פי כור (לעיל עח.). **שאין אדם טורח לגבל.** ואם בא לגבל מגבל יותר ועושה בו דברים אחרים (שם). **שלשה עורות הן.** חלוקין בשמותיהן ובשיעוריהן (גיטין כב.). **מצה כמשמעו.** כמלה זו שלא נתקנה בחימוץ כדת הלחם (שם). **קמיח.** מעובד בקמח (שם). **משקולת.** של עופרת עשויה להיות פוחתת ומחפין אותה בעור שלא תהא נשופת ופוחתת (שם). **רבעא דרבעא.** משקל קטן שלהן היה (שם). **לכתוב עליו את הגט.** ומיהו קלף גמור דמליח וקמיח ועפיץ לא שמיה עור, משום הכי לא מני בהדייהו, ושיעוריה תנן (לעיל עח:) קלף כדי לכתוב בו פרשה קטנה שבתפילין, אבל דיפתרא אינו כשר לתפילין הלכך שיעורו בגט (גיטין שם). **הבגד שלשה על שלשה.** טפחים, אם ייחדו למשכב הזב מטמא ליעשות אב הטומאה במשכב הזב או במדרסו (סוכה יז). **השק.** מנולה של עזים עשוי והוא עב יותר מן הבגד ואינו מגיע לעביו של עור (שם).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פי"א מהלכות שבת הלכה ה:

ט ב מיי' פי"ח מהלכות שבת הלכה יד:

י ג שם הלכה יג:

יא ד שם הלכה יד:

לעזי רש"י

וישד"א. איסטיס, פסטל (צמח, שמשורשו מפיקים צבע).

ורנצ"א. פואה (עשב, שמשורשו מפיקים צבע אדום).

קויפ"א. שביס עשוי רשת.

טנ"א [טן]. עופץ (אבקה של קליפת אלון המשמשת לעיבוד עורות).

פושדטויי"ל [פלדישטו"ל]. כיסא מתקפל.

מוסף תוספות

א. דינר לסופר. תוס' הרא"ש. ב. להראותו. תוס' הרא"ש. ג. אע"פ שהוא חשוב מנייר. תוס' הרא"ש. ד. פרש"י בעצמו דאיידי. רמב"ן. ה. דדפתרא הוא חשוב ומצניעין אותו לגט. תוס' הרא"ש. דמשום דחשיב טפי לא מחייב ביה אלא בשראוי לאחד מן הדברים שעומד לכתוב בו. חי' הר"ן.

רב נסים גאון

בכותבין שובר קמיפלגי. משכחת לה בפרק גט פשוט [ב"ב דף קעא] דקעביד ר' חנינא בר פפי כדר' יוחנן וריש לקיש דקאמרי כותבין שובר, וכן כי אתא רבין אמר ר' אלעא כותבין שובר, וכן הלכה. ומישתכח עוד בפרק האשה שנתאלמנה [כתובות דף טז] אמר ר' אבהו כותבין שובר, ובפרק הכותב (גט) לאשתו [שם דף פט] אמרו במקום דלא אפשר ודאי כותבין שובר

רבינו חננאל

מר סבר אם מודה לווה בשטר שכתבו צריך המלוה לקיימו בו, ואם לא יקיימנו ואמר לוה כתבתיו ופרעתיו הפה שאסר הוא הפה שהתיר. ומר סבר כיון שהודה לווה שכתבו הרי נתקיים בכך ואין המלוה צריך לקיימו. ואם יאמר לווה כתבתיו ופרעתיו, אומרים לו הבא ראיה או תן זה הממון. והילכתא צריך לקיימו. עכשיו כן קאמר אביי, ת"ק סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, ולא איכפת ליה ללוה אע"ג דשטרא ביד מלוה וצריך מלוה לקיימו, והילכך לווה פטור על הוצאתו, דמתעסק הוא. ור' יהודה סבר מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, וצריך ליה ללווה וחייב על הוצאתו. **רבא אמר דכ"ע מודו בשטר שכתבו צריך לקיימו והכא בכותבין שובר קא מיפלגי.** ועיקר הא בגמ' דגט פשוט מתני מי שפרע מקצת חובו, ר' יהודה אומר יחליף ר' יוסי אומר יכתוב שובר. ואמרינן עלה אמר רב הונא אמר רב אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוסי אלא ב"ד מקרעין את השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון. ודבר זה בין בפריעת מקצת בין בפריעת השטר כולו אם אמר המלוה אבד שטרי, דקאמרינן אמר ר"ה בריה דרב יהושע אפילו למ"ד כותבין שובר ה"מ אפלגא אבל אכוליה שטרא לא כתבינן. ולא היא אפילו אכולי שטרא נמי כתבינן. ופלוגתא היא, דרב ושמואל אמרי אין כותבין שובר, ור' יוחנן ור"ל אמרי כותבין שובר, והילכתא כותבין שובר. **השתא** הכא לענין לוה שהוציא את השטר בשבת אחר שפרעו קאמר רבא בכותבין שובר פלוגתייהו, ת"ק דסבר פטור קסבר כותבין שובר דאסיק אדעתיה [שמא יאמר] שלא פרעו אלא [מבקש ממנו] שובר, וכיון שיש בידו שובר לא צריך ליה. ור' יהודה סבר אין כותבין שובר והאי פרע ליה ועדיין שטר שעליו קיים, והלכך צריך ליה דלא [ליפוק] עליה מיניה חורבא. וכולהו הני סבארי אידחו במימרא דרב אשי דקאמר כ"ע כותבין שובר, והכא צריך ליה לוה לשטרא, דאיבעי למיזף מן איניש אחרינא, מחוי ליה וא"ל חזי דגברא דפרע אנא, ומהכא מחייב ליה ר' יהודה. **בעא** מיניה רבא מרב נחמן עור שיעורו בכמה. א"ל תנינא עור כדי לעשות בו קמיע. ולא שנא מעובד (שלא לעבדו) שראוי לקמיע, ולא שנא שאינו מעובד לעבדו, ול"ש שאינו מעובד שלא לעבדו. ומנא תימרא דלא שנא לן בין מעובד בין שאינו מעובד דקאי לעיבוד, דהא המלבן והמנפס שהוא עומד לטויה שיעורו כשיעור טויה. **ואיתיביה** רבא תלת תיובתא לרב נחמן דאמר לא שנא לן בין מעובד לשאינו מעובד. ראשונה מסמנין שהרי השרויין שיעורן כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא, ושאינן שרויין שיעורן גדול מזה, כדי לצבוע בהן בגד קטן פי סבכא, דאלמא טובא איכא בין שרויין בין שאינן שרויין. **ופריק** רב נחמן התם שני בין שרויין ובין שאינן שרויין, דהא איתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לפי שאין אדם טורח לשרות סמנין לצבוע בהן (ריגמא לאינא) [דוגמא לאירא], והילכך אין דרך המוציא להוציא סממנין לשרות לצבוע, אבל שרויין מוציא אדם שיעור זה. אבל הכא עור מעובד ושאינו מעובד כצמר מנופץ וכטויה דמי. **שנית,** איתיביה מזרעוני גינה בזמן שאינן זרועין שיעור הוצאתן שנים, ובזמן שהן זרועין שיעור המוציא להן זבל כדי לזבל כרישה אחת, דאלמא שני בין זרועין לשאינן זרועין. **ופריק** בהא נמי שאני זרעוני גינה, דאמר רב פפא לפי שאין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה, וטורח הוא לזבל כרישה אחת. אבל עור לא שני לן בין מעובד לשאינו מעובד. **שלישית,** שופכין ששיעורן ברביעית כדי לגבל טיט, אבל טיט מגובל כדי לעשות פי כוש. **ופרקינן** ההיא שניא כדאימור בה שאין אדם טורח, אבל טיט לעשות פי כוש. אבל הכא בעור לא שנא. **תא שמע דאמר רב חייא בר אמי משמיה דעולא ג' עורות הן.** וקא יהיב תלתא שיעורי, וחד מנהון מצה דלא מליח ודלא קמיח ודלא עפיץ, וזהו שאינו מעובד. ושיעורו ריבעא דריבעא דפומבדיתא, והוא כדי לצור משקולת קטנה. (בני) [בגי' רבנו האי גאון זצ"ל צוררין משקל של אבן כדי שלא יחסר]. דאלמא פליג על רב נחמן דאמר לא שנא בין מעובד לשאינו מעובד. ופרקינן בושלא שאני. ופירוש בושלא, העור שנעזב כמה שהוא בלא מלח ובישל ונפסד, כשמלבישין אותו על משקל או על זולתו יבש וקשה מאד, זהו (שהכנת) [שהכנתו] לצרור משקולת ולעשות ממנו כלים לשמן שנקראין (בכלא דאביי) [בבבל אל דבאב] ושיעור קטן שלו הוא המפורש. **וקא** מפרקינן לרב נחמן שאם לא בישל העור ולא נפסד ועדיין ראוי הוא לעיבוד, שיעורו כמעובד כדי לעשות קמיע. אבל מליח וקמיח סגי בפחות מן הלין תרי שיעורי, בין לצור משקולת ובין עשיית קמיע. והכין נמי הא דתנן העור המליח חמשה על חמשה, ותניא אידך העור כשיעורו לטומאה כך שיעורו להוצאה, דאמרי צריך שיעור גדול. ופריק התם בקורטבלא, והוא בלשון ישמעאל ספארה.